

Diagnosefase

Een diagnose stellen bij dementie is belangrijk, omdat dit duidelijkheid geeft voor de persoon met dementie, naasten of mantelzorgers. Maar waar bestaat zo'n diagnose uit? Hoe doe je dat goed? Wie moet de diagnose uitvoeren? En waar kun je goede aanvullende informatie vinden? DvE geeft antwoord op deze vragen. Ga direct naar:

- [Tijdig diagnosticeren](#)
- [Voor wie?](#)
- [Door wie?](#)
- [Leerzame voorbeelden voor betere samenwerking](#)
- [Specifieke doelgroepen](#)

Tijdig diagnosticeren

Tijdig diagnosticeren is belangrijk omdat het mensen de ruimte geeft om met dementie te leren omgaan, eventueel met lotgenoten hierover in gesprek te gaan en om tijdig beslissingen te nemen. Bovendien kun je als zorgprofessional zo snel zorg en medicatie aanpassen. Tot slot zou het ook kunnen dat de klachten worden veroorzaakt door een ziekte die wél behandelbaar is. Ook dan is het natuurlijk belangrijk om er snel bij te zijn.

Meer lezen

- [Interview met Heinz over zijn beginnende dementie: "Blijf open naar elkaar"](#)
- [Informatie over de diagnose dementie van Alzheimer Nederland](#) (pdf) In deze publicatie gaat Alzheimer Nederland in op de vraag: waarom zou je een diagnose laten stellen? Zij benoemen 10 redenen voor diagnostiek.

Voor wie?

Uiteraard kan alleen met diagnostiek worden begonnen als mensen hiervoor openstaan. Het gaat hierbij om mensen met:

- Een hulpvraag over geheugen-, gedrags-, communicatieproblemen of gerelateerde cognitieve

problemen.

- Andere klachten die mogelijk verband houden met dementie.

Ook kunnen er signalen uit de omgeving komen die duiden op mogelijke dementie. Naasten of andere hulpverleners kunnen vermoedens uiten. Een ander signaal is dat mantelzorgers de zorg voor een persoon met dementie eigenlijk niet meer aankunnen. Dit uit zich dan bijvoorbeeld in overbelasting, onkunde, onmacht, verwaarlozing of lichamelijke of psychische mishandeling.

Door wie?

1. Ziektediagnose

De ziektediagnose kan gesteld worden door de huisarts, een specialist ouderengeneeskunde, psycholoog,

geriater of neuroloog. Bij voorkeur gaat het om een professional in de eigen omgeving van de persoon met dementie en zijn naasten. De huisarts is vaak degene die de diagnostiek opstart. Hij speelt immers een belangrijke rol in het signaleren van tekenen van dementie bij patiënten. De ziektediagnose bestaat uit een vraaggesprek met de persoon zelf en een gesprek met de naaste.

Voer jij de ziektediagnose uit? De volgende stappen en hulpmiddelen kunnen je hierbij helpen:

1. Bespreek het doel van de ziektediagnose. Neem de voor- en nadelen van de diagnostiek samen met de patiënt en de naasten door en laat hem dan beslissen of hij diagnostiek wil en op wat voor manier. [Lees meer over de voor- en nadelen van diagnostische testen](#) op [alzheimercentrum.nl](#)
2. Heeft de patiënt een beslissing gemaakt? Dan kun je praktische informatie over het diagnoseproces geven en hoe de onderzoeksresultaten inzicht in de diagnose gaan geven. Ook helpt het om het verloop van de ziekte en de klachten te bespreken. Na de diagnose kun je de patiënt eventueel brochures aanreiken over het omgaan met dementie. [Bekijk alle brochures](#) op de website van Alzheimer Nederland. Vergeet niet om aandacht te hebben voor de gevolgen van het rijbewijs.
3. Voor het uitvoeren van de diagnose, kun je gebruik maken van:
 - [Richtlijnen diagnostiek van het Nederlands Huisartsen Genootschap \(NHG\)](#)
 - [Meetinstrumenten bij de NHG-Standaard Dementie](#)
4. Merk je dat er weerstand en onbegrip tijdens de diagnosefase ontstaat? Bijvoorbeeld bij de persoon met dementie of diens naaste? Als je weerstand merkt, kunnen de tips van het [artikel Omgaan met weerstand](#) op Kennisplein Zorg voor Beter je helpen om goed in gesprek te blijven. Daarnaast kun je te maken krijgen met ontkenning van de patiënt en daaruit voortkomende hulpweigering. Het artikel [omgaan met hulpweigering van Alzheimer Nederland](#) geeft hiervoor handige tips.
5. Blijkt er sprake van milde cognitieve stoornissen? Dan kun je eventueel ADappt inzetten als de patiënt dat wil. Dit is een rekentool die een schatting geeft van de kans dat zo'n patiënt Alzheimer-dementie ontwikkelt. Ook hierbij helpt het om eerst samen met de patiënt de voor- en nadelen van het weten van zo'n kans te bespreken. [Bekijk de tool ADappt](#) op [alzheimercentrum.nl](#)

2. Sociale diagnose

Naast de ziektediagnose is het ook belangrijk om een sociale diagnose te stellen. De casemanager start dit diagnostisch proces, naast de eventuele indicatiestelling. Hij controleert of de persoon met dementie en de mantelzorger de diagnose en gevolgen goed hebben begrepen en verduidelijkt waar mogelijk. Ook coördineert hij de inzet van eventuele betrokken specialisten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een psycholoog, logopedist en ergotherapeut.

Voer jij de sociale diagnose uit? De volgende stappen en hulpmiddelen kunnen je hierbij helpen:

Infographic Veerkracht vergroten

1. Zorg voor goede afstemming met zorgprofessionals in de eerste, tweede en derde lijn. Maak gelijk ook samenwerkingsafspraken over het traject, het vangnet van signalering en de toeleiding naar diagnostiek en behandeling. Lees op Kennisplein Zorg voor Beter deze [10 tips om goed samen te werken](#) of [bekijk de tools voor samenwerking](#). Voor een goede, integrale samenwerking helpen deze [10 vragen](#) op de website van Movisie.
2. Je kunt samen met de persoon en de mantelzorger tot doelen komen, hierbij kunnen [hulpmiddelen voor 'samen beslissen'](#) ondersteunend zijn bij het gesprek.
3. Samen met de persoon met dementie en diens naasten kan het goed werken om de gevolgen van de ziekte op het dagelijks leven in kaart te brengen. Tip: betrek daarbij iemand uit de directe omgeving die een ondersteunende rol kan spelen. Bekijk ook de artikelen en tools:
 - [Ondersteuning na de diagnose dementie](#) van het Trimbos-instituut. In dit artikel vind je meer informatie en een link naar de training "Samen verder na de diagnose dementie" voor GZ-psychologen.
 - [Infographic Veerkracht vergroten](#) (pdf) Deze infographic geeft inzicht in het concept veerkracht en biedt praktische tips hoe je gebruik kunt maken van veerkracht in het contact met de persoon met dementie en zijn naasten.
 - [Tool voor positieve gezondheid](#) van het Institute for Positive Health (IPH). Door je te richten op gebieden die voor de persoon met dementie van belang zijn, kan diens positieve gezondheid vergroot worden. [Lees meer over positieve gezondheid](#) op Zorg voor Beter

Meer lezen

- Hoe is het om te horen dat je dementie hebt? Op de website [Praten over je gezondheid](#) vind je verhalen van mensen die dit te horen hebben gekregen. Bekijk de [video van Mien](#) die dementie omschrijft als een knot in haar hoofd die zich door de dag ontrafelt.

- Bekijk de [handreiking "Diagnostiek van dementie"](#) (pdf) van de NVVA, beroepsvereniging van verpleeghuisartsen en sociaal geriaters. Handig bij zowel zorg- als ziektediagnostiek.
- Drie [handboeken over ziektediagnostiek, zorgdiagnostiek en casemanagement](#) (€ 12,50 + verzendkosten) van Geriant, zorgorganisatie die zich toelegt op vernieuwende zorg voor mensen met dementie.
- [Dementievraagwijzer van Netwerk 100](#) met veelgestelde vragen en tips over welzijn, zorg en wonen voor mensen met dementie en hun mantelzorgers.

Leerzame voorbeelden voor betere samenwerking

Stroomschema west-achterhoek

Kennisnetwerk Kwetsbare Ouderen West-Achterhoek maakte een overzichtelijk [stroomschema](#), met alle mogelijke hulp en ondersteuning in de regio West-Achterhoek en de route die patiënten en hun zorgverleners afleggen van signalering tot diagnostiek en ondersteuning.

Tijdige diagnose in Bunschoten-Spakenburg

In Bunschoten-Spakenburg werkt de praktijkondersteuner ouderen intensief samen met wijkverpleegkundigen en sociaal werkers. Dit zorgt ervoor dat er bij ouderen tijdig een diagnose gesteld kan worden. Bekijk de video De kracht van samenwerking:

<https://vimeo.com/329178972/98ce9991f2>

Multidisciplinaire in het Diagnose Expertise Centrum Limburg

In Limburg werkt dementienetwerk 'Hulp bij Dementie' samen het Diagnose Expertise Centrum (DEC). De trajectbegeleider van 'Hulp bij dementie' is een belangrijke schakel in de multidisciplinaire samenwerking. Bij het geven van informatie, advies en begeleiding benut de trajectbegeleider de gezamenlijke expertise. Voor complexere situaties of vragen werkt de trajectbegeleider nauw samen met de professionals van het Diagnose Expertise Centrum (DEC). Lees meer in de brochure [Multidisciplinaire samenwerking in het Diagnose Expertise Centrum](#) (pdf)

Specifieke doelgroepen

1. Mensen met dementie op jonge leeftijd

Dementie op jonge leeftijd uit zich anders dan op oudere leeftijd. De psychosociale en sociaal-maatschappelijke gevolgen zijn bij deze groep extra groot bij misdiagnose of vertraagde diagnose. Een goede, tijdige diagnose is dan ook extra belangrijk. Bovendien is voor jonge mensen met dementie vaak specifiek casemanagement nodig. Dit omdat zij op zoek moeten naar nieuwe antwoorden en oplossingen voor werk, financiën, opvoeding, relatie en zingeving.

Materialen

- Bekijk de flyer [\[Het belang van vroege diagnose bij dementie op jonge leeftijd\]](#) (pdf) van DvE en Kenniscentrum [Dementie op Jonge Leeftijd]
- [Factsheet over jonge mensen met dementie](#) (pdf) van DvE en Kenniscentrum [Dementie op Jonge Leeftijd]
- [Informatie over dementie op jonge leeftijd](#) op de website van Alzheimer Nederland
- Bekijk het ervaringsverhaal van Rein en Monique: [Jong met dementie: \[Je voelt onmacht\]](#)
- Of het verhaal [\[Ik ben mijn veilige haven: mijn stuur, mijn gas en mijn handrem\]](#) van Peter en Jeanet
- [De signalen van dementie op jonge leeftijd](#) op dementie.nl met een video waarin neuroloog Yolande Pijnenburg vertelt over het stellen van de diagnose bij jonge mensen met dementie
- [Website Kenniscentrum voor dementie op jonge leeftijd](#)

Mensen met een verstandelijke beperking

Het stellen van de diagnose dementie bij mensen met een verstandelijke beperking is niet eenvoudig en vraagt daarom om extra waakzaamheid. Het gaat immers om mensen die functioneren op beperkt verstandelijk niveau. Bij mensen met een verstandelijke beperking komt dementie bovendien vaker voor.

Materialen

Dementie bij mensen met een verstandelijke handicap

brochure voor verwanten en professionele ondersteuners

- Brochure [Dementie bij mensen met een verstandelijke handicap](#) voor verwanten en professionele ondersteuners, ontwikkeld door Kennisplein Gehandicaptensector.
- [Dementie in Beeld - Landelijke Richtlijnen voor het vaststellen van dementie bij mensen met een verstandelijke beperking](#) (pdf) bedoeld voor artsen en psychologen, ontwikkeld door het Landelijk KennisNetwerk Gehandicaptenzorg (LKNG).
- [Campagnesite \(H\)erken jij dementie?](#) om meer bekendheid te krijgen voor mensen met een verstandelijke beperking en dementie
- Artikel [Verandering in gedrag indicatie dementie bij mensen met downsyndroom](#) op het Kennisplein Gehandicaptensector.
- [Downsyndroom en dementie](#) op [dementie.nl](#)
- [Dementie bij ouderen met verstandelijke beperkingen](#) op [vgn.nl](#)
- [Downsyndroom en dementie](#) op [alzheimer-nederland.nl](#)

Mensen met een migratieachtergrond

Bij mensen met een migratieachtergrond en hun naasten kost het vaak extra tijd om een vertrouwensband op te bouwen. Dit door mogelijke taalbarrières of culturele verschillen die van invloed op de diagnose kunnen zijn.

Materialen

- [Cross-Cultural Dementia Screening tool](#) (CCD) bij een oudere met een migratie-achtergrond op de website van [bsl.nl](#) (€ 416,95)

- [Culturele verschillen bij dementie](#): informatie, video's en tools op Kennisplein Zorg voor Beter
- [Voorlichtingsinformatie in andere talen](#) over de diagnose
- In veel culturen is dementie nog een taboe. Lees het verhaal [\[Stigma op dementie zit vroegtijdige diagnose in de weg\]](#) op dementieweb.nl
- Deze [wachtkamervideo's over dementie in 4 talen](#) geven mensen met een migratieachtergrond informatie over dementie en waar ze terecht kunnen voor hulp.

Vrijwilligers en mantelzorgers

Voer je een sociale diagnose uit? Heb dan ook aandacht voor de draaglast en draagkracht van betrokken mantelzorgers. Het is belangrijk dat zij hun activiteiten en mantelzorg kunnen continueren. Voorkom dat zij onoverkomelijke fysieke, psychosociale of financiële problemen ondervinden door hun inzet voor de persoon met dementie.

Materialen

- Naasten die dementie bij hun dierbare vermoeden, kun je wijzen op de pagina's [diagnose](#) op dementie.nl en [Omgaan met dementie als naaste](#) op alzheimer-nederland.nl. Hier krijgen ze informatie, tips, kennis, handvatten en steun om voor zichzelf en hun dierbare te zorgen.
- Tips voor professionals om mantelzorgers te ondersteunen: [Aandacht voor mantelzorgers bij dementie](#) op Kennisplein Zorg voor Beter.